

De taal van de ander

door **Mohamed Nedali**

Toespraak gehouden op 20 oktober 2009 in Casablanca, bij de lancering van de cursus Nederlands aan de Faculté des Lettres et des Sciences Humaines Ben M'Sik. In het kader van de Schrijverskaravaan Vlaanderen-Marokko, een internationale literaire uitwisseling van Het beschrijf.

Tijdens een discussieavond over het thema 'schrijven in Marokko', stelde een student me volgende vraag: *wat zou u geworden zijn indien u geen Frans had geleerd?*

Inderdaad een belangrijke vraag, en des te belangrijker aangezien ik er nog nooit had bij stilgestaan. Ik zou misschien een auteur zijn geworden die in het Arabisch schreef, de taal die ik heb geleerd, of een dichter die in het Berbers, mijn moedertaal, schreef. Maar zou dezelfde zijn geworden? Zou ik de wereld met dezelfde ogen bekijken, zou ik de mensen en de dingen op dezelfde manier zien? Nee, beslist niet, want ik zou niet dezelfde studierichting hebben gekozen, ik zou niet dezelfde boeken hebben gelezen, ik zou niet dezelfde mensen zijn tegengekomen, met andere woorden, ik zou niet dezelfde weg hebben afgelegd.

Als ik geen Frans had geleerd, zou ik via het Arabisch toegang tot de kennis hebben gekregen; dat zou me ongetwijfeld veel tijd hebben laten winnen. Misschien had ik mijn eerste boek wel op mijn twintigste hebben gepubliceerd, in plaats van op mijn veertigste. In het Arabisch had ik wellicht evenveel geleerd en opgeslagen, maar ik weet niet zeker of ik dezelfde open geest zou hebben gehad, dezelfde redeneerkunst,

dezelfde rationele kijk op de wereld. De kennis van vreemde talen is om minstens drie redenen van kapitaal belang, en dit vooral voor ons. Ten eerste is de arbeidsmarkt in ons land nog altijd hoofdzakelijk Franstalig. Iemand die slechts één taal kent heeft bijgevolg weinig vooruitzicht op een baan. Vervolgens woon ik in een land waaruit nog altijd veel mensen wegtrekken. De migrant moet de taal van zijn gastland kennen om er met succes te kunnen integreren. Maar in de huidige sociale context is de derde reden ongetwijfeld de belangrijkste: wie alleen over het Arabisch beschikt om toegang te krijgen tot kennis, is vatbaarder voor fundamentalistische en zelfs obscurantistische stromingen. Dit verklaart meteen waarom die bewegingen haast uitsluitend aanhangers winnen in eentalige kringen.

De taal leren van de Ander wierp en werpt nog altijd een wal op tegen dogmatische afscheidingen en extremistische ideologieën, van welke strekking ook. Wie een taal leert, kiest ervoor zich open te stellen voor de Ander, hij kiest voor vrede, respect en verdraagzaamheid. En als je ervan uitgaat dat je in het leven alleen maar datgene goed leert, waar je van houdt, dan moet je de studie van de taal van de Ander meteen ook beschouwen als een liefdesverklaring aan zijn taal en zijn cultuur. Ja, het is een liefdesverklaring aan de betroffen taal en bijgevolg aan alle mensen die deze taal spreken.

Het zou natuurlijk ideaal zijn als de Ander, van wie ik de taal leer, dezelfde inspanning deed voor mijn taal. Dat hij zich met andere woorden op mijn taal zou toeleggen om mij te leren kennen, te herkennen en in mijn anders-zijn te respecteren. Jammer genoeg gebeurt dit niet, of bijna niet. Aan de Franse scholen bijvoorbeeld wordt het Arabisch niet onderwezen, zelfs niet als keuzevak. Toch telt de Arabischspreekende gemeenschap van Frankrijk zowat zes miljoen mensen en is de islam er al sinds tientallen jaren de tweede godsdienst. Er bestaat weliswaar een vak *Arabische taal* aan alle Franse universiteiten, maar je hoeft er om het zacht te zeggen heus niet over de koppen te lopen.

Niettemin is dit eenrichtingsverkeer, ik dus die de taal van de Ander leer, zowel voor mezelf als voor die Ander een positief gegeven. Want door zijn taal te leren, verwerf ik de middelen om hem in zijn eigen woorden kennis te laten met mijn cultuur: mijn cultuur van binnenuit gezien, mijn cultuur zoals zij werkelijk is en niet zoals ze wordt beschreven door auteurs en journalisten die toevallig even langs zijn gekomen. Je kunt het ook beschouwen als een corrigerende aanpak die de clichés en vooroordelen helpt te

bestrijden. Dat gold bijvoorbeeld voor de eerste generatie Maghrebschrijvers die zich in het Frans uitdrukten: Ahmed Sefrioui, Driss Chraïbi, Mouloud Feraoun, Kateb Yassine. Ze wilden niet alleen de cultuur van hun land door laten dringen in de taal van de bezetter, maar het kwam er vooral op aan te bewijzen dat deze vaak een oppervlakkige en zelfs foute voorstelling had van hun land, zijn cultuur en zijn inwoners.

Misschien doe ik er goed aan te onderstrepen dat, bij dit eenrichtingsverkeer, degene die de taal van de ander heeft geleerd, respect afdwingt. Wie de taal van de ander beheerst, wekt diens bewondering op. Door de taal van de Ander te leren, ook al gebeurt dat slechts in één richting, breng je de mensen dichterbij elkaar. Je zou immers kunnen zeggen dat de Ander alleen maar anders is omdat ik zijn taal niet begrijp, omdat hij mijn taal niet begrijpt. En wanneer er geen communicatie is, ontstaan de barrières die de mensheid in donkere tijden heeft opgericht tussen volkeren en culturen, ontstaan er nieuwe barrières die gevoelens van wantrouwen, afwijzing en haat met zich meebrengen.

Ik ben er vast van overtuigd dat deze barrières zullen verdwijnen, dat er wederzijds begrip en erkenning zullen ontstaan tussen de volkeren, als iedereen bereid is de taal van de Ander te leren. Door de taal van de Ander te leren, zullen de volkeren geleidelijk aan leren samen te leven in een wederzijds begrip voor de waarden en de eigenheid van iedereen. Het gaat om een daad die vrede en verdraagzaamheid met zich meebrengt, en die we dus overal moeten aanmoedigen en toejuichen. Dank u.

© Mohamed Nedali, 2009

Vertaald uit het Frans door Katelijne De Vuyst